

Aplikace matematiky

Zprávy. K šedesátým narozeninám člena korespondenta ČSAV Jaroslava Kurzweila

Aplikace matematiky, Vol. 31 (1986), No. 3, 247–249

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/104201>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1986

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ZPRÁVY

K ŠEDESÁTÝM NAROZENINÁM ČLENA KORESPONDENTA ČSAV
JAROSLAVA KURZWEILA

Dne 7. května 1986 dosáhl šedesáti let profesor RNDr. Jaroslav Kurzweil, DrSc., člen korespondent ČSAV, vedoucí vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV.

Připomeňme si při této příležitosti stručně některá významná fakta ze života a díla tohoto



vynikajícího představitele československé matematiky. Podrobnější informace může čtenář nalézt v článku *J. Jarník, Š. Schwabik, M. Tvrđý, I. Vrkoč*: Jaroslav Kurzweil šedesátníkem, Čas. pěst. mat. 111 (1986), 91—111, který je rovněž opatřen úplnou bibliografi prací J. Kurzweila.

Jaroslav Kurzweil se narodil 7. 5. 1926 v Praze. Studium matematiky ukončil v roce 1949 na přírodovědecké fakultě Karlovy university. Stal se asistentem na katedře matematiky a deskriptivní geometrie na ČVUT v Praze a od roku 1951 byl vědeckým aspirantem v Ústředním ústavu matematickém. Z tohoto ústavu vznikl v r. 1952 Matematický ústav ČSAV, v němž J. Kurzweil stále působí, v současné době jako vedoucí úseku „Matematická analýza“.

Počátky vědecké dráhy Jaroslava Kurzweila ovlivnil akademik Vojtěch Jarník tím, že vzbudil jeho zájem o metrickou teorii diofantických aproximací. Sem spadá i jeho rigorózní práce k získání akademické hodnosti doktora přírodních věd z roku 1950.

Profesor W. Orlicz inspiroval Kurzweilovy výzkumy v problematice stejnoměrné aproximace operací v Banachových prostorech pomocí operací analytických. Tento okruh otázek se stal předmětem Kurzweilovy kandidátské disertační práce, kterou obhájil v roce 1955. V té době však J. Kurzweil pracoval již v teorii diferenciálních rovnic, zkoumal problémy související s kmity soustav popsaných systémy obyčejných diferenciálních rovnic a aktuální otázky stability řešení diferenciálních rovnic. Dosáhl vynikajících výsledků, které se týkaly obrácení Ljapunovových vět o stabilitě pohybu. Jemnost a hloubka Kurzweilova bádání v tomto oboru zařadily jeho práce mezi trvalé hodnoty v teorii stability; o tom se lze přesvědčit v mnoha soudobých monografiích věnovaných této oblasti matematiky. Problémy související s otázkami metody průměru a spojitě závislosti řešení obyčejných diferenciálních rovnic na parametru přivedly J. Kurzweila k vytvoření teorie zobecněných diferenciálních rovnic. Součástí této teorie je i zcela nové a průkopnické pojetí zobecněného Perronova integrálu, které se pro svoji krásu spočívající v jednoduchosti a názornosti v poslední době dostává i do základních učebnic matematiky ve světě. Teorie zobecněných diferenciálních rovnic, kterou J. Kurzweil vytvořil, osvětlila některé důležité konvergenční efekty pro obyčejné diferenciální rovnice. Jeho výsledky přinesly nové poznatky, které jsou významné pro techniku v tom, že jsou způsobitelné ozřejmit např. jevy u systémů s rychle oscilujícími parametry. Po zásluze byla J. Kurzweilovi za tyto práce v roce 1964 udělena Státní cena Klementa Gottwalda.

Matematice zaměřené na aplikace se J. Kurzweil věnuje dodnes. Připomeňme v této souvislosti například to, že J. Kurzweil byl prvním matematikem u nás, který se začal zabývat matematickou teorií optimální regulace brzy poté, co k těmto otázkám vyšla průkopnická monografie skupiny sovětských matematiků pod vedením L. S. Pontrjagina. Kurzweil k teorii regulace přispěl několika původními výsledky a otevřel tomuto významnému oboru cestu v Československu. Vědecké zájmy prof. J. Kurzweila zahrnovaly např. teorii integrálních variet s bohatými aplikacemi v teorii parciálních diferenciálních rovnic, funkcionálních diferenciálních rovnic a dynamických systémů. Pracoval v teorii diferenciálních rovnic se zpožděným argumentem, v teorii diferenciálních inkluzí, v teorii integrálu na varietách a v dalších oblastech. Všechna témata obohatil hlubokými výsledky a novými pohledy. V roce 1958 získal J. Kurzweil vědeckou hodnost doktora fyzikálně-matematických věd a v roce 1968 byl zvolen členem korespondentem Československé akademie věd.

Tricet pět let vědecké práce J. Kurzweila přineslo československé matematice mnohé plody. Významnou měrou přispěl k dobrému jménu naší vědy ve světě.

V roce 1966 byl Jaroslav Kurzweil jmenován univerzitním profesorem. S tím souvisí jeho soustavná pedagogická činnost na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy univerzity v Praze. Přispěl k modernizaci výkladu teorie obyčejných diferenciálních rovnic pro posluchače matematiky, věnoval nemálo času tvorbě učebních textů a je autorem monografie *Obyčejné diferenciální rovnice*, SNTL Praha 1978, která vychází také z jeho učitelských zkušeností.

Výčet odborných zájmů prof. Jaroslava Kurzweila by nebyl úplný, kdybychom se nezmínili o jeho zainteresovanosti o otázky výuky matematice na základních a středních školách. Svými postřehy a rozsáhlou kritickou prací přispěl ke zlepšení výuky matematice na školách.

Rozsáhlá je i organizační práce, kterou J. Kurzweil v zájmu rozvoje matematiky vykonává. Na prvním místě je třeba připomenout pravidelný seminář o obyčejných diferenciálních rovnicích,

který J. Kurzweil založil v roce 1952. Čtvrteční schůzky tohoto semináře J. Kurzweil často naplňuje svými nejnovějšími výsledky. Kurzweil pracuje dále ve vědeckém kolegiu matematiky ČSAV, v orgánech státního plánu základního výzkumu, je členem četných redakčních rad, členem nebo předsedou komisí pro udělování vědeckých hodností.

Za svoji práci získal J. Kurzweil mnohá ocenění. Vedle Státní ceny K. Gottwalda a jiných uznání mu byla udělena stříbrná plaketa B. Bolzana ČSAV „Za zásluhy v matematických vědách“, byl zvolen čestným zahraničním členem Royal Society of Edinburgh a zasloužilým členem JČSMF.

V matematickém světě je profesor Jaroslav Kurzweil ceněn nejenom jako vynikající vědec, ale také jako citlivý, přemýšlivý a přátelský člověk. Připojme se k dlouhé řadě těch, kdo mu nyní, když překračuje šestou dekádu svého života, poděkují za jeho vynikající příspěvky k naší matematice a popřejí hodně zdraví, sil a klidu do dalších plodných let života.

Redakce

K NAROZENINÁM DOC. RNDR. OLGY POKORNÉ, CSC.

Dne 4. srpna 1986 se dožívá v plném zdraví a svěžesti šedesáti let doc. RNDr. Olga Pokorná, CSc., dlouholetá významná pedagogická pracovnice matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Olga Pokorná se narodila 4. 8. 1926 v Praze. V roce 1937 začala studovat na reformním reálném gymnáziu v Praze. Za války, kdy byli její rodiče přinuceni přestěhovat se do Jičína, pokračovala ve studiu na reálném gymnáziu v Jičíně a v roce 1943 musela i tuto školu opustit. Do konce války pracovala jako pomocná síla v lékárně v Jičíně. Hned po válce si během tří měsíců doplňuje



ztracené dva roky, v září 1945 skládá maturitu a začíná studovat na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy obor matematika-deskriptivní geometrie. Studium ukončuje v roce 1949